

Роль Декларації про державний суверенітет у становленні народовладдя

Непрості процеси формування конституційних засад

Структурування і функціонування суспільства спонукають повернутися до витоків сьогоднішніх здобутків і прорахунків. Державність, у свою чергу, як виразник представників і захисник інтересів усіх громадян незалежно від віросповідання, походження, національної приналежності, майнового стану так само має ґрунтуючися на зрозумілих і всеосяжних правових засадах.

Якщо розглядати новітній постул соборної, незалежної України, то варто виокремити перший основоположний документ — Декларацію про державний суверенітет.

Як рухався наш мовний конституціоналізм?

Таке запитання редакція поставила автору статей із цієї тематики Олександру Коцюбі, народному депутату ХІІ скликання, голові постійної Комісії Верховної Ради України з питань законодавства і законності, члену Президії Верховної Ради України, Конституційної комісії Верховної Ради України 1990—1994 років, члену-кореспонденту Національної академії правових наук України, заслуженному юристу України. Для діалогу наш автор подав роздуми для виступу на річних зборах Асоціації народних депутатів України 23 січня 2013 року.

Звернення виборця

Право кожного виборця — вимагати від Президента України у здійснюваних ним заходах правової реформи виконати волю народу, яка закріплена в Декларації про державний суверенітет України: «Декларація є основою нової Конституції України». За принципом верховенства права це повинно стати головною метою Конституційної Асамблей в усій складовій правової реформи.

Питання діяльності асамблей має і етичні виміри взаємопогави різних гілок влади — законодавчої, виконавчої і судової, і професійне правове співвідношення рівної відповідальності всіх гілок влади перед народом України за публічність і демократичність узгодження дій, котрі стосуються конституційної діяльності, на самперед, законодавчої, а відповідно виконавчої та судової гілок влади.

Безсумнівно, Президент України є гарантом чинної Конституції України, тобто гарантом захисту прав та свобод усіх учасників конституційних правовідносин. В Україні також є конституційна юрисдикція та її конституційна етика, що мала б виявитися в мотивованих висновках Конституційного Суду України.

Споконвікові значимість, осмислення і визначення конституційної компетентності та її реалізація з метою конституційного регулювання — це справа всього народу України як *єдиного джерела влади в країні*. Тому саме народ і має підтвердити вже ним визначені в 1990—1994 роках напрями конститу-

ційного розвитку стосовно співвідношення громадянського суспільства і держави та забезпечення прав, свобод і обов'язків громадян.

Тобто йдеться про: 1) забезпечення конституційного права народу України, фактично об'єднаного в громадянське суспільство, завершення його статусу, знищеного скасуванням попередніми «вождями» III розділу проекту Конституції — Громадянське суспільство і держава; 2) захист права народу, сформульованого у восьми главах цього розділу під час обговорення народом проекту Конституції України в 1992—1994 роках; 3) створення демократичних умов для вільного волевиявлення та прийняття народом України мотивованого рішення.

Історичні підстави і мотиви для звернення

Народовладдя є історичним явищем, притаманним античній Київській Русі первинно з виборними владою, князями і судочинством. Історія українського суспільства це відображає, особливо за часів козацтва України.

Справжнє правове відродження народовладдя розпочато в Україні 1989 року публікацією та обговоренням проекту альтернативного закону України про народовладдя, норми якого закріпила Верховна Рада УРСР XI скликання в законі України про вибори (1989-й). Це *перший етап* відродження.

Другий етап — активна діяльність громадян і прогресивних сил для організації та проведення справді демократичних виборів у березні 1990 року, які здійснювалися без майнових цензів, хабарів і корупційного супроводу.

Третій етап — 16 липня 1990 року, коли конституційною більшістю в 357 голосів Верховна Рада УРСР XII скликання закріпила Декларацію про державний суверенітет України та ІІ розділ — НАРОДОВЛАДДЯ (Декларація... К. 1990, с. 4; книга «Декларація про державний суверенітет України. Історія прийняття, документи, свідчення». Ж. «Рута». 2010, с. 13—14).

Четвертий етап — публікація та обговорення проекту нової Конституції України як виконання волевиявлення народу, закріпленого положенням, що «Декларація є основою нової Конституції України». Цей проект базувався на декларації та містив розділ III «Громадянське суспільство і держава».

У ювілейній книзі 2010 року про декларацію опубліковано звернення Президента до читачів і народу, де, зокрема, зазначено:

а) «Ухвалення Декларації про державний суверенітет України було яскравим проявом волі українців до незалежності» (с. 5);

б) «Декларація ґрунтувалася на попередньому досвіді державотворення, який сформував у суспільстві своєрідну «пам'ять

державності», — традиціях Київської Русі, Козацької держави, Української Народної Республіки, Української Держави, Західноукраїнської Народної Республіки, Української Радянської Соціалістичної Республіки, Карпатської України, Державного Центру УНР в ексилі» (там само);

в) «Відходила в минуле ціла епоха, і українській політичній еліті необхідно було визнанітися з вибором нового шляху розвитку... це орієнтація на демократію, вільний вибір політичного майбутнього, безумовне і повноцінне захисту прав і свобод кожного громадянина»;

г) «Декларація стала програмним, стратегічним і державотворчим документом, із прийняттям якого розпочався процес кардинального реформування всіх сфер українського суспільства»;

д) «...Декларація виконала важливу функцію — стала своєчасним і дієвим механізмом формування основ політико-правових перетворень та інституалізації України як суверенної демократичної держави»;

е) «Для нас сьогодні надзвичайно важливим є продовжувати роботу щодо реалізації визначеных декларацією завдань із творення демократичного суспільства, правової держави... соціального і духовного розвитку народу України» (там само с. 5—6).

Сказане Президентом України в зверненні посилює історичне значення, роль та оцінку декларації у необхідності її реалізації в нормах Конституції України і законах для розвитку справді важливих сфер життя України на основі цього історичного документа.

Водночас на цьому тлі чітко проступила і головна причина того, чому декларацію за президента Кравчука і Кучми було знівельовано в формуванні проекту нової Конституції, а потім узагалі виключено з Преамбули її проекту і розгляду Верховної Ради України. Це небажання надавати владу народу, а державу і чиновників переводити під його контроль.

Тому і знищено розділ третій про статус громадянського суспільства. Тут є безпосередня причетність Кравчука як Президента країни і голови тодішньої Конституційної комісії Верховної Ради. Після прийняття нової Конституції України 28 червня 1996 року Мороз і Кучма підписали нормативно-правові документи без наявності посилання в Преамбулі на декларацію, а також без знищеної третього розділу — Громадянське суспільство і держава.

У ювілейній книзі 2010 року про декларацію опубліковано звернення Президента до читачів і народу, де, зокрема, зазначено:

а) «Ухвалення Декларації про державний суверенітет України було яскравим проявом волі українців до незалежності» (с. 5);

б) «Декларація ґрунтувалася на попередньому досвіді державотворення, який сформував у суспільстві своєрідну «пам'ять

Що передувало цим подіям?

Необхідно назвати такі факти: 1) розвал Чорноморського пароплавства; 2) антиконституційний незаконний розпуск та припинення повноважень Верховної Ради УРСР XII скликання; 3) незаконне перенесення *Дня незалежності України* з 16 липня 1990 року на 24 серпня 1991 року; 4) протиправність таких дій призвела до вакханалії з віднесенням Декларації про державний суверенітет до юридично невизнаного періоду в історії України; 5) поставлена під сумнів не тільки чинність Конституції України зі змінами та доповненнями на основі декларації; 6) поза межами декларації і Конституції залишилися закони про економічну самостійність України, Збройні Сили України, правоохоронні органи (міліцію, прокуратуру, службу безпеки); 7) внесено невизнаність у рішення судової влади та застосування законів України щодо судової влади, прийнятих або уведені в дію з наданням юридичної сили до 24 серпня 1991 року; 8) виявилось неефективність застосування укладених міжнародних договорів, наприклад, ратифікованого парламентами обох країн із обміном вірчими грамотами додоговору з Росією від 17 листопада 1990 року, що безпосередньо стосувався території і кордонів України. Аналогічно цьому виявилася ситуація з островом Тузла; 9) поставлено на межу позаурядським та реалізацією й захист прав і свобод громадян. З цією метою в декларації закріплено системне становлення перспектив розвитку України з чіткою класифікацією конституційної розбудови народності України;

А) Преамбула містить закріплені у ній конституційні засади: а) виражаючи волю народу України; б) прагнучи створити демократичне суспільство; в) виходячи з потреб всебічного забезпечення прав і свобод людини; г) шануючи національні права всіх народів; д) дбаючи про повноцінний політичний, соціальний і духовний розвиток народу України; е) визнаючи небайдужість побудови правової держави; є) маючи на меті утвердження суверенітету і самоврядування народу України.

Б) У декларації сформульовані та закріплені положення в таких розділах:

І. Самовизначення української нації.

ІІ. Народовладдя.

ІІІ. Державна влада.

ІV. Громадянство України.

V. Територіальне відповіднство.

VI. Економічна самостійність.

VII. Екологічна безпека.

VIII. Культурний розвиток.

IX. Зовнішня і внутрішня безпека.

X. Міжнародні відносини.

Підсумковий розділ

У передостанньому, десятому, розділі чітко закріплено і такі важливі конституційні положення: а) Україна вступає в правові відносини як суб'єкт міжнародного права; б) бере участь у діяльності міжнародних ор-

ганізацій в обсязі, необхідному для ефективного захисту національних інтересів республіки; в) виступає рівноправним учасником міжнародного спілкування; г) безпосередньо бере участь у загальноєвропейському процесі та європейських структурах; д) визнає перевагу загальнолюдських цінностей над класовими, пріоритетом загальновизнаних норм міжнародного права перед нормами внутрішньодержавного права.

Б. У підсумковому розділі історичного документа новітнього етапу розвитку України закріплено: «Декларація є основою для нової Конституції, законів України і визначає позиції республіки при укладенні міжнародних угод».

Г. Пропонується здійснити історико-правові порівняння епох, наприклад:

1. Вітчизняного досвіду:
а) історичного значення «Руської Правди» та її ролі в Литовських статутах, договору між Україною та Росією 1654 року, прийняття Конституції Пилипа Орлика в 1710 році, намагання царської самодержавної імперської Росії зламати закріплену в ній волю козацтва України.

Б) пізнання і використання досвіду особливого періоду з 1728-го по 1807 рік, у якому царський режим проводив правову реформу в Україні, але не зламав волі козацтва і всього народу. Самодержавство так і не внесло в сенат Росії на розгляд «Права, за якими судиться малоросійський народ».

В) історичної ролі «Прав...», які формально залишилися проектом, але є важливим предметом дослідження і пізнання для розвитку сучасних правових реформ, оскільки тодішня Україна постійно застосовувала їх у практиці управління суспільством та в судочинстві за своїми звичаями і традиціями.

2. Міжнародного досвіду, зокрема:
а) історичного прикладу США. Декларація 1776-го стала основою прийнятої протягом трьох років Конституції Сполучених Штатів, що з незначними

СУСПІЛЬСТВО

Ідеологія прав, свобод людини і народу, демократизація виборчого права

СОЦІАЛЬНИЙ ПОСТУП

На відстані десятиліть становлення незалежності України на основі вільних демократичних виборів як дороговказ веде до пізнання її справжнього творіння народу в історії віків й тисячоліття. Відбувається кристалізація чесних і справедливих дій громадян, народу і суспільства. Настає розуміння правди про їх демократичне минуле в ім'я майбутнього, яке вибривали батьки і зберегли предки в древніх правових пам'ятках.

Із дослідженів і знань історії права розкриваються скарби демократичної мудрості прадавньої спадщини людини і народу, їх поваги й шанування звичаїв, традицій як споконвічного природного права людини і суспільства створювати вільними виборами владу для гарантії розвитку народу. А в суперечностях життя людей — справедливість, яку забезпечує судова влада.

В інтелектуальних пластиах історії життя криється мудра спадщина для нашого навчання й усвідомлення, що по-передні покоління зберегли нам природу, навколоїше середовище, суспільство і його способи передачі досвіду своїм дітям з невід'ємними від людини правами і свободами. А з ними — вміння захищати ці скарби життя, які становлять право-ву історію.

Роки пошуків, роздумів та висновків лягли спресованими пластами досліджень про долю людей, які посвятили себе боротьбі за право бути вільними, мати свободу й здобути незалежність свого народу. Без цих гідних людини надбань не досягнути основ правових реформ сучасності, вільного життя громадян, демократичного суспільства і правової держави.

Нескорені особистості діяли самовіддано і не ради власного та родини матеріального благополуччя. Їх тернистий шлях покритий драмами, трагедіями, розлукою з рідними і друзями. Найактивніші борці нерідко втрачали свободу через позбавлення волі, витримували знущання і віддавали життя за Україну з її вічними звичаями і традиціями, природними правами людини, без яких неможливо зрозуміти й оцінити давнє минуле, сучасність та отримати на вільних виборах демократичне майбутнє.

Права, свободи, обов'язки людини і громадяніна в середовищі суспільства незалежного народу — основа створення вільної сім'ї, фундамент сучасного формування громадянського суспільства і розбудови правової держави. Ці складові були і є гарантіями демократичного розвитку України.

Названі елементи демократії як земне тяжіння утримують в орбіті суспільства усі життєво важливі зв'язки. У додержавний період люди самостійно й мирно забезпечували в суспільстві свої права і свободи та визначали обов'язки таким чином, щоб поважати права і свободи інших співгромадян. Виправдані часом і життям звичай ставали публічними традиціями, формуючи історію природного і писаного права та правосуддя.

Справді там, де виникали спори, поради давали мудреці, а справи мирно вирішували судді, яких демократично вибрали громадяни, а судді звітували перед ними за неупереджений і об'єктивний розгляд справ шляхом дослідження істини і встановлення справедливості. Діяльність суду забезпечувала завершальну стадію спору, а виконання судового рішення — це незаперечне, публічне та сурове дотримання вимог суду.

Ський суд з прав людини, які розглядають справи відповідно за зверненнями громадян країн, які входять у ці міжнародні структури.

Поки що це досить повільний розгляд судових справ, але з дотриманням процесуальних прав людини і громадянина. Повільний розгляд справ у певній мірі спростовується чіткою процедурою виконання ухвалення рішень вищезазначених судів. В Україні стан справ є ще набагато повільнішим і заборократизованішим національною судовою системою, яка стала закритою для громадян України. Окрім цього, представники від України по забезпечення порядку у здійсненні виконання судових рішень Європейських судів перевірюють під впливом тих органів влади, з вини яких створена всередині країни тяганина з розглядом справ або виконанням судових рішень, що набрали законної сили.

Наукові дослідження засвідчують, що для правильного розуміння соціальної ролі права громадянами та суспільством необхідне формування нової ідеології їх правосвідомості з метою інтелектуального впливу на демократичне виборне становлення влади під контролем народу. Тільки безпосередньо публічно обрана і контролювана народом влада стає гарантією стабільності судової системи, яка теж має бути виборною. Так вона існувала тисячоліттями і забезпечувала захист прав та свобод людини, народу і демократію в суспільстві, допоки політика і держава не стали над людьми і суспільством, руйнуючи історичну устою демократії.

Достовірність досліджень і розуміння важливості практичного впровадження нової ідеології призведе до вищого рівня пізнання громадянами і народами, що їх суспільства мають свої власні традиції, які не заперечують загальнолюдських цінностей, а доповнюють такі рівноправними історичними надбаннями кожного народу. Тоді не буде поворхового запозичення, скажімо, проритет римського права, особливо часів його дії в рабовласницькі часи, і настане послідовне поєднання історичних правових систем всіх народів. Це прогресивний напрям розвитку права, що є вивченням історичних правових систем народів на рівні ООН зі створенням міжнародної правової інформатики.

Народи Європи на основі Всезагальній декларації з прав людини разом з використанням правових ідей інших деклараций, конвенцій та документів стосовно прав і свобод людини розпочали формування важливих структур для гарантії і захисту прав і свобод людини і громадянина. При Раді Європи було започатковано функціонування Страсбурзького суду з прав людини, а Європейському Союзу — Лісабон-

Олександр Коцюба.

положний Закон України змін і доповнень на основі Декларації.

Протистояння демократичним перетворенням названі суб'єкти чинили завади, але реальні дії супротиву демократії, яку обстоювали у Верховній Раді України прогресивно налаштовані комуністи й члени Народного Руху України (саме ці депутати 357 голосами прийняли Декларацію), розпочався з травня 1991 року після проведення в сесійній залі парламенту науково-практичної міжнародної конференції з конституційної тематики.

На сесійному засіданні відбулося детальне обговорення народними депутатами, з урахуванням пропозицій депутатів і науковців у виступах на міжнародній конференції, Верховна Рада 19 червня 1991 року постановила:

1) Схвалити Концепцію нової Конституції України.

2) Опублікувати Концепцію нової Конституції Української РСР в пресі.

3) Доручити Комісії по розробці нової Конституції Української РСР на основі Концепції підготувати проект нової Конституції Української РСР і подати його на розгляд четвертої сесії Верховної Ради Української РСР (див. постанову ВР УРСР від 14.06.1991 р. №1213-XII).

З цього етапу і розпочалися активно-агресивні позакулісні й таємні від народу й демократично переконані народні депутати (членів Народного Руху і комуністів) політичні маніпуляції з проведенням реформ в Україні. Справа дійшла до вчинення правопорушень конституційного значення та інших такої рівня протиправних дій.

Несприйняття й ненависть до завоювань Декларації і ухваленої парламентом Концепції у розвиток деклараційних положень — «Схвалити Концепцію нової Конституції України» стала Рубіконом й рубежем часового протистояння між демократичними силами України і Росії, з одного боку, і реакційним керівництвом СРСР та партійними державними керівниками УРСР і РСФСР, — з другого.

Для корумпованих партійних політичних керівників як державою СРСР з УРСР треба було щось вчинити архієфективне з психологічним раптовим впливом, у першу чергу на народи України та Росії, і це було вчинено — розпочалася підготовка до великого ГКЧП в Москві і малого ГКЧП в Україні з пультом гекачепістського управління в Форосі на чолі з М. Горбачовим і карабітською союзною системою.

ІСТОРИЧНІ АРГУМЕНТИ І ЮРИДИЧНІ ФАКТИ

Історія країн Європи знає чимало випадків, коли країни та їх суспільства і держави відновлювали дію та застосування законів й інших нормативних актів, що були зупинені, втратили чинність або скасовані з тих чи інших причин. Є переконливи приклади.

Австрія після краху Австро-Угорської імперії (1918) скинула імператора і проголосила республіку, а в 1920 і 1929 роках прийняла федераційний конституційний закон. У 1934 році Австрія приймає Конституцію країни, а в 1938 році внаслідок аншлюсу (поглинання Австрії фашистською Німеччиною) втрачає свою державність. Із закінченням Другої світової війни Австрія в травні 1945 року відновлює чинність і дію федераційного конституційного закону. Після розподілу Австрії на окуповані зони, зайняття їх окупантами військами і виведення їх з країни в 1955 році з території країни Австрія в жовтні цього ж року приймає федераційний конституційний закон про нейтралітет. До складу Конституції Австрії включено нормативні акти XIX століття, що сприяли розвитку країни, зокрема, основний закон держави від 21 грудня 1867 року про загальні права громадян австрійського королівства і земель (областей) суспільства, що мали представництво в імперській раді.

Польща і Румунія після неодноразових переділів їх суспільств і держав теж неодноразово відновлювали національне законодавство в інтересах розвитку країни. Про ці факти засвідчують нормативні акти з цивільного й цивільно-процесуального законодавства та практика їх застосування.

В Україні з позиції законотворення все простіше з точки зору юридичної техніки відновлення законодавчих й інших норм та правозастосування. Декларації про державний суверенітет України ніхто не скасовував.

У цьому контексті варто відновити й доповнити виборче конституційне право зразка 1989-1990 років, главу схваленого обговоренням народу проекту нової Конституції в редакції 1994 року — «Суспільство і держава» та дев'ять статей, обговоривши їх на сесії парламенту в установленому порядку. Переглянути норми про делегування, а насправді обмеження діяльності органів місцевого самоврядування тощо.

Багато відомостей про події, пов'язані з ГКЧП, відомі, ще інші обставини досліджуються. Відомо, як вони закінчилися в Москві і які наслідки мали і мають для України. В цілому український парламент вистояв у ті часи і не допустив військового конфлікту, як це сталося в Москві. Проте це не лише заслуга Кравчука, Плюща і Юхновського, а тих 354 народних депутатів України, які проголосували за Декларацію і Концепцію нової Конституції України, а й тих особистостей, які створили проект нової Конституції України, обговорювали його з народом України.

Визначена когортта ретроградів потопталася вкотре над терпимістю народу України і робила все, щоб не дати можливості продовжити та вдосконалити сучасними досягненнями історичні традиції демократії Коцзяту України, реалізувати ідеї Конституції Пилипа Орлика, які були базовими і для закріплених 16 липня 1990 року положень Декларації, доповнених проголошеною 24 серпня 1991 року в Акті незалежності України на виконання Декларації.

Вжиті законодавчі заходи допоможуть і владній більшості, і опозиції відновити демократичний розвиток України про формування системи народовладдя, громадянського суспільства і правової держави з метою конституційних гарантій та захисту прав і свобод громадян і народа. Глибоко переконаний, що найактуальнішим завданням Верховної Ради України є съомого скликання — дослідити, яким чином і хто конкретно замінив День незалежності України з 16 липня 1990 року на 24 серпня 1991 року (під піддії ГКЧП в Москві і Україні), хто організував ініції правопорушення та в підсумку чинив нищення Декларації, названої Концепції нової Конституції України, та завершили ці акції антиконституційним розпуском парламенту в 1994 році.

Є зрозумілим, що це наслідок низької правосвідомості керівників держав і ще нижчого її рівня у членів тих політичних сил й ідеологів, які брали участь у вчиненні названих й інших жорстоких й примітивних правопорушень. Вони зневажували не тільки Декларації про державний суверенітет України ніхто не скасовував.

Олександр КОЦЮБА,
член-кореспондент
Національної академії
правових наук України.

ГАЗЕТА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ
УКРАЇНИ

Голос України

Інтерв'ю

Бачимо
реальну
картину
злочинності

► СТОР. 10

Репортаж

**Броніслав
КОМОРОВСЬКИЙ:**
«Братовбивча
боротьба
зажди є злом»

► СТОР. 11

Село

Плоска та її
молочні
традиції

► СТОР. 12

№ 129 (5629)

ВІВТОРОК, 16 ЛИПНЯ 2013 РОКУ

WWW.GOTOS.COM.UA

У НОМЕРІ:

У наших миротворців —
два свята

Цього року Верховна Рада України започаткувала нове державне свято — День українських миротворців. Відзначати його будуть щороку 15 липня. Згідно з указом уряду, мета святкування — визнання «мужності й доблесті, зразкового виконання службових обов'язків, вірності присязі учасників миротворчих операцій ООН, ОБСЄ та НАТО й забезпечення збереження пам'яті славних героїв-миротворців, які загинули під час виконання обов'язків у складі миротворчого контингенту й миротворчого персоналу».

Для українських миротворців 15 липня стало другим професійним святом. Першим днем їх ушанування — поряд із миротворцями всього світу — вважається Міжнародний день миротворців, заснований Генеральною Асамблеєю ООН 2002 року. Його відзначають 29 травня — в день, коли в 1948-му була організована перша місія Ради безпеки ООН із підтриманнями миру.

**Депутат бундестагу
Патрик КУРТ:**
«Угода про асоціацію
має бути підписана»

Член фракції Вільної демократичної партії (ВДП), що входить до правлячої в Німеччині коаліції у бундестазі, генеральний секретар партії у федеральній землі Тюрингія 36-річний Патрик Курт — одна з молодих надій партії. За більш як десять років у великий політиці він пройшов шлях від помічника депутата до народного обранця з великим колом політичних інтересів. Він член парламентських комітетів із зовнішньої політики, культури та ЗМІ, а також німецько-української парламентської групи. З ним наша розмова. ► СТОР. 9

Я ВАМ ПИШУ...

Коли періодику
доставлятимуть вчасно?

У Конституції України написано, що всі громадяні мають рівні права. Та жителів сіл, очевидно, це не стосується, бо в сільських поштових відділеннях аж чотири дні на тиждень вихідні: понеділок, середа, субота і неділя. Входить, що в містах і районтах живуть люди, а в селах — «людішки».

У 2011 році свою улюблена газету «Голос України» за кожну середу я отримував у четвер, а за суботу — то у вівторок, то в четвер. Через таку доставку періодичних видань, в 2012 рік я оформив передплату на триразовий випуск газети. Але він не давав мені повної інформації про події в країні та світі. Тому в 2013-му я знову передплатив «Голос України» п'ятьразового виходу. І що ж маю — газету знову отримую із затримкою...

Микола ДЯЧЕНКО.

Добринівка
Яготинського району
Кіївської області.

«Вважати 16 липня Днем проголошення незалежності України...»

(Із Постанови Верховної Ради УРСР №56-XII, 16 липня 1990 року).

Сьогодні виповнюється 23-тя річниця від ухвалення Декларації про державний суверенітет України. Проте якби в серпні 1991 року ГКЧП не вчинила спроби перевороту, а Верховна Рада у відповідь 24 серпня не схвалила Акт проголошення незалежності України, то цілком можливо, що нині ми святкували б день незалежності нашої держави. Адже у 1990 році, після ухвалення Декларації, парламент конституційною більшістю постановив вважати днем незалежності України саме 16 липня.

«Зважаючи на волю українського народу та його одвічне прагнення до незалежності, підтверджуючи історичну вагомість

прийняття Декларації про державний суверенітет України 16 липня 1990 року, Верховна Рада постановляє: вважати день 16 липня днем проголошення незалежності України і щорічно відзначати його як державне свято України», — гласила постанова «Про проголошення незалежності України».

I для цього були всі необхідні підстави, адже саме у 1990 році Верховна Рада вперше де-юре проголосила державну незалежність України та підтвердила це де-факто у серпні 1991 року.

На знімку: Київ, 16 липня 1990 року — мітинг на підтримку суверенітету України.

► СТОР. 2

події

В одній половині країни — мокро, в іншій — сухо

Український гідрометеорологічний центр прогнозує щоденні помірні дощі на заході та півночі й відсутність опадів у південних, центральних і східних областях до 22 липня. Про це на брифінгу сказав директор Гідрометцентру Микола Кульбіда. А от на сьогодні в Україні оголошено штормове попередження. Дощі та шквали очікуються в західних областях. Там, а також на півночі протягом тижня спостерігатимуться майже щодені опади, підкреслив він. До того ж Куйбіда зазначив, що в Дніпропетровській області й у більшості південних і східних регіонів опади будуть відсутні практично всюди. Температура протягом тижня підвищиться на 1—2 градуси й до кінця тижня становитиме близько 27—32 градусів, а в південних і східних регіонах сягатиме плюс 34. Також Кульбіда повідомив, що в Києві практично цілий тиждень у другій половині

дня очікуються короткочасні дощі й максимальна температура буде 29 градусів.

Врадіївка. Неділя. Базарний день

Неділя у Врадіївці — базарний день. Для селища, в якому безробітні становлять половину, а то й більше працездатного населення, ринок — місце роботи. Ну й, звичайно, — місце зустрічі, спілкування, обміну новинами і навіть... місце початку революції!

— Малинки йому, бач, захотілося! — літня врадіївка Тетяна наслідує стримується, щоб не сказати місце слівце. — Прийшов на базар, наче так і треба. То ми всі покидали товар і гнали цього Держака з ринку. Нас, напевно, сто баб за ним гналися. Ледве втік.

«Держак» — так з дитинства, зі школи ще дражнять тут Євгена Дрижака; у Врадіївці, як у козацькому курені, прізвисько є в кожного, частенько воно до кінця життя заміняє й ім'я, і прізвище.

► СТОР. 11

КОРОТКО

■ Рівненські міліціонери затримали чоловіка, який викрадав із магазинів скриньки з похертвами рівнян на лікування онкохворих дітей, **повідомляє наш власкор Олександра ЮРКОВА**.

■ В Ужгороді завершився шостий фестиваль Goral Music Avia Bike Ukraine 2013, який запам'ятався парадом байкерів, літаками, сміливими каскадерами і римськими гладіаторами, сенаторами і цезарями, **передає наш власкор Василь НІТКА**.

■ Співробітники управління ДАІ УМВС України в Чернігівській області провели в дитячому центрі «Електронік» масштабну роз'яснювально-профілактичну акцію «Запобіги. Врятувати. Допомогти». Допомогти і нагадали дітям аби безпечної поведінки (**сайт відомства**).

ПОЛІТИКА

«Вважати 16 липня Днем проголошення незалежності України...»

(Із Постанови Верховної Ради УРСР №56-XII,
16 липня 1990 року).

ПОЧАТОК НА 1-І СТОР.

Зрештою, читаючи текст Декларації про державний суверенітет України, побачимо, що в ньому закріплено всі атрибути державної незалежності. Вже у преамбулі Декларації зазначається, що Верховна Рада «проголошує державний суверенітет України як верховенство, самостійність, повноту і неподільності влади Республіки в межах її території та незалежність і рівноправність у зовнішніх зносинах». Далі встановлено, що Українська РСР як суверена національна держава розвивається в існуючих кордонах на основі здійснення українською нацією свого невід'ємного права на самовизначення, є самостійною у вирішенні будь-яких питань свого державного життя, забезпечує верховенство Конституції та законів Республіки на своїй території. Понад те, Декларація передбачала запровадження українського громадянства, власних Збройних Сил, формування власних банківської, включно із зовнішньоекономічним банком, цінової, фінансової, митної та податкової систем, власного державного бюджету та, за потреби, своєї грошової одиниці. У документі значиться, що УРСР як суб'єкт міжнародного права здійснює безпосередні зносини з іншими державами, укладає з ними договори, обмінюються дипломатичними, консульськими та торговельними представництвами.

Задаючись сьогодні питанням, як таке стало можливим в умовах, коли більшість у парламенті становили представники Компартії, зазначимо, що поряд із нарощуванням протестів в самій Україні, значний вплив на ухвалення цього рішення спричинили події в інших республіках СРСР. Гадаємо, що ключовим тут було прийняття ще 12 червня 1990 року Верховною Радою Російської Федерації Декларації про державний суверенітет Росії. А оськльки в українському парламенті ухвалення аналогічного рішення дуже активно вимагала опозиційна Народна Рада, то керівництво Верховної Ради, а на той час її очолював перший секретар ЦК КПУ Володимир Іващенко, ухвалило рішення про розробку проекту декларації. І вже у червні 1990 року Президія Верховної Ради прийняла рішення про представлення проектів декларацій.

Однак під час наступних засідань обговорення проходило вже в дещо іншому

16 липня 1992 року – Іван Плющ, Леонід Кравчук, Олександр Коцюба (зліва направо на передньому плані) під час урочистостей з нагоди річниці прийняття Декларації про суверенітет України.

Фото з архіву О. КОЦЮБИ.

Липень 1990. Мітинг на підтримку суверенітету України.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

ПОСТАНОВА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

(Постанова втратила чинність на підставі Постанови ВР № 2143-XII (2143-12) від 20.02.92, ВВР, 1992, N 20, ст. 279)

Про День проголошення незалежності України

(Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1990, N 31, ст. 430)

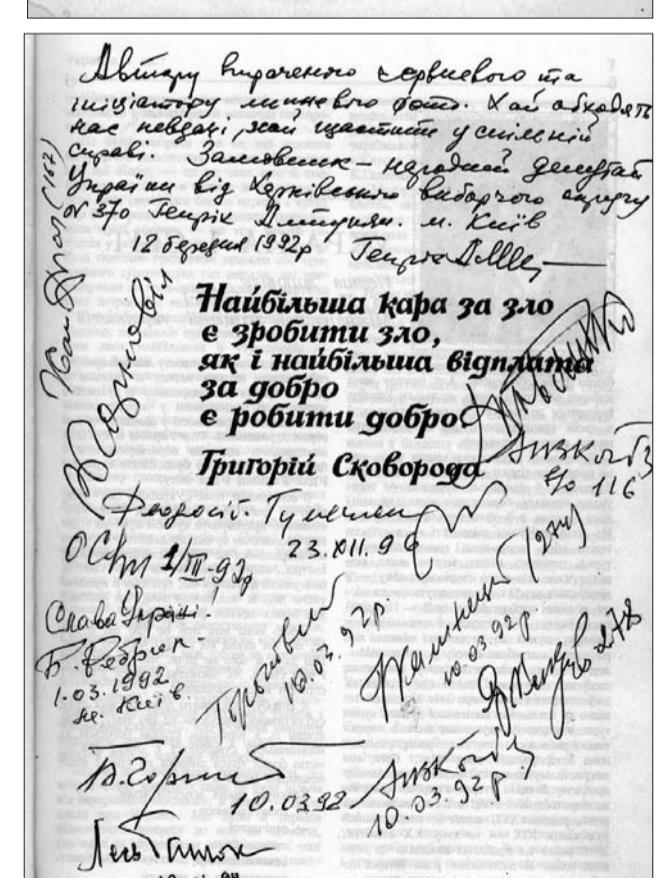
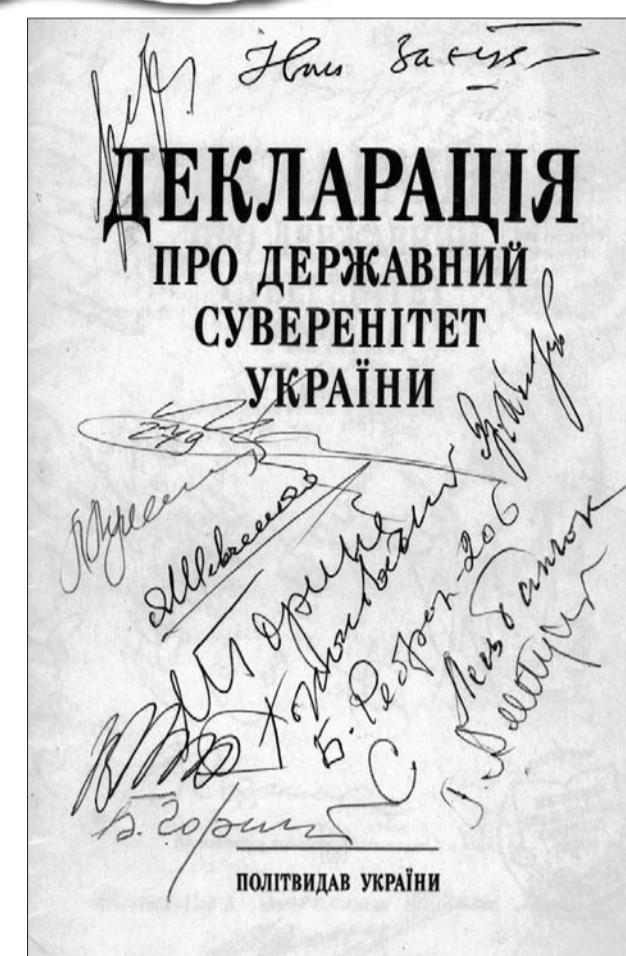
Зважаючи на волю українського народу та його одвічне прагнення до незалежності, підтверджуючи історичну вагомість прийняття Декларації про державний суверенітет України (55-12) 16 липня 1990 року, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки постановляє:

Вважати день 16 липня Днем проголошення незалежності України і щорічно відзначати його як державне загальномаордне свято України.

Перший заступник
Голови Верховної Ради Української РСР

м. Київ, 16 липня 1990 року
N 56-XII

І. Плющ

Обкладинка і титульний лист первого видання Декларації про суверенітет України з автографами частини з учасників прийняття декларації.

Фото з архіву Михайла ШУЛЯКА.

Цього ж дня було ухвалено «Звернення Верховної Ради до українців, що проживають за межами Республіки», у якому роз'яснювалася позиція щодо прийняття Декларації про державний суверенітет України.

А на вечірньому засіданні Верховна Рада постановила вважати 16 липня Днем проголошення незалежності України.

Сергей ЛАВРЕНЮК.